

Utrikesdepartementet

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Afghanistan 2022–2024

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet.

Strategin ska gälla under perioden 2022–2024 och omfattar för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) sammantaget 2 436 miljoner kronor och för Folke Bernadotteakademin (FBA) 30 miljoner kronor.

Strategin styr användningen av medel som anslås under anslagsposten 6 Asien i regleringsbrevet avseende Sida och under anslagsposten 4 Biståndsverksamhet i regleringsbrevet avseende FBA för respektive budgetår.

Sidas verksamhet ska bidra till följande mål:

Fredliga och inkluderande samhällen

- Förbättrade förutsättningar för deltagande och inflytande av en bredd av aktörer, särskilt kvinnor, i processer för fred samt ökad kapacitet att hantera och förebygga konflikter.

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer

- Förbättrade förutsättningar för civilsamhällsorganisationer samt journalister och andra medieaktörer att tillhandahålla oberoende rapportering och verka för en demokratisk utveckling och ökat ansvarsutkrävande.
- Stärkt kapacitet hos civilsamhällsorganisationer och andra icke-statliga aktörer att bland annat bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt.
- Stärkt kapacitet hos civilsamhällsorganisationer och andra icke-statliga aktörer samt lokala strukturer att verka för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter, inklusive att motverka könsrelaterat våld.

Utbildning och hälsa

- Ökad tillgång till inkluderande utbildning av god kvalitet och livslångt lärande med särskilt fokus på flickor och kvinnor.
- Ökad tillgång till hälso- och sjukvård av god kvalitet, inklusive respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Inkluderande ekonomisk utveckling och hållbar försörjning med fokus på miljö, klimat och hållbar naturresurshantering

- Förbättrade hållbara försörjningsmöjligheter för människor som lever i fattigdom, särskilt för kvinnor och utsatta grupper.
- Stärkt anpassningsförmåga och motståndskraft mot klimatförändringar samt minskad sårbarhet för naturkatastrofer, inklusive skydd av ekosystem.

FBA:s verksamhet ska bidra till följande mål:

Fredliga och inkluderande samhällen

- Förbättrade förutsättningar till deltagande och inflytande av en bredd av aktörer, särskilt kvinnor, i processer för fred samt ökad kapacitet att hantera och förebygga konflikter.

2. Landkontext/regional kontext

Afghanistan är sedan länge ett av världens fattigaste länder. Kvinnors och flickors situation är särskilt utsatt. Landet har befunnit sig i konflikt i över 40 år. Ekonomin är svag och outvecklad, och landet är alltjämt starkt beroende av bistånd från andra länder.

Talibanernas maktövertagande i mitten av augusti 2021 har medfört en förvärrad humanitär kris och 20 års framsteg på utvecklingsområdet riskerar att gå förlorade. I inledningen av 2022 har fattigdomen fördjupats och 90 procent av afghanska hushåll har inte tillräckligt att äta. Därtill finns över tre miljoner internt fördrivna människor i landet, varav cirka 700 000 fördrivits under 2021. Kapaciteten i landet att tillhandahålla grundläggande samhällstjänster är dessutom mycket svag. Talibanerna saknar alltjämt kapacitet att förvalta landet och många centrala personer i statsförvaltningen har efter augusti 2021 flytt landet.

Fram till talibanernas maktövertagande hade institutionerna för att värna mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i delar stärkts sedan 2001. Samtidigt återstod stora utmaningar när det gäller bland annat ansvarsutkrävande, samt kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. Kvinnor utsattes för systematiska kränkningar såväl i arbetslivet som i hemmet och deras möjligheter att göra egna livsval var kraftigt begränsade. Diskrimineringen av kvinnor och flickor var och förblir ett allvarligt hinder för landets utveckling. Utmaningarna på dessa områden har drastiskt ökat efter talibanernas maktövertagande. Talibanerna har påtagligt inskränkt yttrandefriheten samt ökat diskriminering av kvinnor och flickor.

Afghanistans befolkning är mycket ung; två tredjedelar är under 25 år. Utbildningsnivån har stigit över tid, men många barn går inte i skolan. Andelen läs- och skrivkunniga är bland de lägsta i världen och bara en av fyra kvinnor kan läsa och skriva. Kvinnors och flickors tillgång till utbildning

är sämre än mäns och pojkars, särskilt på landsbygden. Utbildningen och kunskapen inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är mycket bristfällig.

Mer än hälften av befolkningen beräknas vara direkt beroende av jordbruket för sin försörjning. Klimatförändringar har en påtagligt negativ inverkan på jordbruket och bidrar ytterligare till denna grupps sårbarhet. Torka och översvämningar har i tillägg till den väpnade konflikten, och i ökad utsträckning, bidragit till att miljontals afghaner lever som internflyktingar.

Talibanernas intentioner rörande Afghanistan framtid är osäkra, liksom deras förmåga att behålla makten och faktiskt genomdriva sin politik. De förändrade förutsättningarna för utvecklingssamarbetet i Afghanistan efter augusti 2021 föranleder ett särskilt behov av flexibilitet i genomförandet.

3. Verksamhet

Sida och FBA ska genomföra, följa upp och redovisa verksamheten i linje med vad som föreskrivs i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053). I riktlinjerna framgår bland annat att verksamheten aktivt ska styras mot målen samt att faktiska resultat följs upp utifrån målen. Den årliga strategirapporten ska vara övergripande och bland annat innehålla en redovisning, analys och bedömning av resultaten av verksamheten i förhållande till angivna mål. Resultatinformation ska användas för beslutsfattande, lärande, ansvarutkrävande och för att säkerställa transparens gentemot allmänheten. Uppföljningen ska ge tillförlitlig och användbar information om resultat på såväl kortare som längre sikt genom både kvalitativ och kvantitativ information, där så är möjligt. Resultatuppföljning ska i första hand svara på frågan om verksamheten gjort skillnad, hur och för vem. Uppföljningen ska med utgångspunkt i de förutsättningar som finns svara på i vilken omfattning utvecklingssamarbetet gjort skillnad.

Utvecklingssamarbetet bidrar till hållbar utveckling utifrån Agenda 2030, åtagandena om utvecklingsfinansiering från Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet. Verksamhetens bidrag är särskilt relevant för följande mål i Agenda 2030: 1. Ingen fattigdom, 2. Ingen hunger, 3. God hälsa och välbefinnande, 4. God utbildning för alla, 5. Jämställdhet, 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 13. Bekämpa klimatförändringar, 15. Ekosystem och biologisk mångfald samt 16. Fredliga och inkluderande

samhällen. I strategirapporteringen till regeringen ska referenser till hur verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030 i relation till strategins prioriteringar också ingå.

Såväl de humanitära som utvecklingsbehoven förutses fortsätta att vara omfattande. Målgruppen för verksamheten ska främst vara människor som lever i fattigdom på landsbygden med särskilt fokus på kvinnor och flickor. Ett fortsatt svenskt bidrag inom utbildningsområdet är av särskild vikt.

Inom målområdet fredliga och inkluderande samhällen ska stöd till processer för konfliktförebyggande och fred och därvidlag kvinnors meningsfulla deltagande särskilt prioriteras och ungas perspektiv tillvaratas. En viktig prioritering är att stärka civilsamhällets förmåga att verka i landet och deras kapacitet att arbeta med frågor inom strategins målområden.

Det är viktigt att verksamheten främjar öppna, fria och oberoende medier. Särskild vikt ska läggas vid kvinnor som rättighetsbärare. Arbetet för barnets rättigheter ska vara prioriterat.

Arbetet för jämställdhet ska bidra till att stärka kvinnors och flickors ställning i det afghanska samhället såväl nationellt som lokalt. Verksamheten ska bidra till att förebygga samt lindra effekterna av könsrelaterat våld och till förändrade normer och attityder vad gäller jämställdhet. Särskilt fokus bör ligga på landsbygden.

Kvinnors och flickors behov inom utbildning och hälsa är prioriterat. Verksamheter inom dessa sektorer ska verka för en likvärdig och inkluderande utbildning och hälso- och sjukvård av god kvalitet och en trygg miljö. Mödrahälsovård är ett särskilt viktigt område, men även andra verksamheter kopplade till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ska inlemmas. Arbetet med barns och ungdomars psykosociala hälsa ska vidare särskilt beaktas. Det är viktigt att både utbildning och hälsa når eftersatta områden och grupper, samt områden med många internflyktingar och återvändande. Det bör också framhållas att arbetet inom andra områden för strategin spelar en viktig roll för att ge bättre förutsättningar för god hälsa.

Verksamheten inom målområdet ekonomisk utveckling ska bidra till förbättrade långsiktiga och hållbara försörjningsmöjligheter, med särskilt avseende på utvecklingen av lantbruket och den inhemska livsmedelsförsörjningen. Av stor vikt är att utvecklingen sker på ett miljö-

och klimatmässigt hållbart sätt så att miljö- och klimatpåverkan begränsas. Ökad tillgång till förnybar energi och energieffektivisering kan vara ett viktigt led i detta arbete. Diversifiering av produktionen inom lantbruket i ljuset av klimatförändringarna ska främjas. Det är viktigt att på lokal nivå stärka kapaciteten inom hållbart nyttjande av naturresurser. Detta kan bidra till att öka anpassningsförmågan och motståndskraften hos befolkningen mot bland annat klimatrelaterade naturkatastrofer och på sikt till minskad klimatpåverkan och bevarande av biologisk mångfald.

Som ett led i att bidra till Afghanistans utveckling och stabilitet ska utvecklingssamarbetet i Afghanistan främja hållbara lösningar för tvångsfördrivna och värdsamhällen, samt stärkta förutsättningar för en säker, ordnad och reglerad migration. Verksamheten ska hantera faktorer som leder till att människor tvingas lämna sina hem, eller försvårar möjligheten att återvända, och bidra till att skapa möjligheter för återvändande och hållbar återintegrering.

Talibanernas maktövertagande i augusti 2021 har förändrat förutsättningarna och medför en stor osäkerhet vad gäller den fortsatta utvecklingen i landet. Beredskap behöver finnas för att flexibelt och ändamålsenligt anpassa strategins genomförande utifrån förändrade förutsättningar. Det är centralt att identifiera möjliga vägar för att stärka de positiva krafterna och motverka en än mer negativ utveckling. Prioritering bör ske av insatser som syftar till att undvika att landvinningar från de senaste tjugo årens utvecklingssamarbete går förlorade. Utgångspunkten är att verksamheten vare sig ska finansiera eller legitimera talibanerna. Att fortsatt värna civilsamhällets roll och stärka de mest utsatta människornas situation blir samtidigt än mer angeläget.

Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv utvecklings- och biståndssamordning i landet. Möjligheter till samarbeten och synergier med andra givare och aktörer ska därför eftersträvas, inte minst med FN och andra delar av det multilaterala systemet. Sverige ska verka för ett effektivt genomförande av EU:s utvecklingssamarbete inom ramen för Global Europe och Team Europa-ansatsen. Arbetet med att motverka korruption ska genomsyra verksamheten.

Synergier mellan strategins olika områden ska tillvaratas. Synergier ska också sökas med verksamhet inom ramen för andra strategier, exempelvis

strategier för regionalt eller tematiskt inriktad verksamhet. Stöd via multilaterala organisationer, så kallat multi-bistöd, ska ges i överensstämmelse med svenska prioriteringar och förhållningssätt visavi de multilaterala organisationerna. Sida ska säkerställa att det finns en helhetssyn på det samlade svenska stödet. Sveriges omfattande engagemang inom utvecklingssamarbetet, inklusive genom multilaterala organisationer, kan också utgöra en grund för dialog och påverkan i landet. I genomförandet ska, där det är relevant och möjligt, kopplingarna mellan humanitärt bistånd, långsiktigt utvecklingssamarbete och fredsbyggande tillvaratas, främjas och stärkas.